

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Speculu[m] officii misse expositorium

Johannes <de Lambsheim>

Heidelberg, 1495.06.29

Secunda pars misse dicitur instructio.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30862

etiam ad instructionē percipiendā. et ad
digne sacramentum suscipiendum.

Oratio ipsa collecta vocat. qz in ipsa peti-
ta populi colligit. Vel dicitur sup p̄m colle-
ctū orō. Collecte dicuntur in numero impari.
vna. tres. quinque. vel septē. qz diuine p̄so-
ne sunt numero impares. Vna respicit fi-
dei vnitatē. Tres mysteriū scē trinitatis.
Quinque vulnera xpi quina. Septē spi-
ritu sancti septē dona. Collecta dicitur ex ten-
sis manib. fcat qz xps extensus fuit i ara
crucis. in q̄ patre orabat p̄ crucifixi po-
pulo. Dicitur in dextera pre altaris ad in-
nuendū qz spūalia principl̄ et eterna p̄
dextera signata sunt perēda. Concludit.
Per dñm no. ie. xpm. qz ipse dicit in euā-
gelio. Quicquid petieritis in noīe meo fi-
et vobis. Per oīa secula sc̄loz. valet tm̄
sicut p̄ oīa tpa. Amē si refert ad orōem.
p̄sonat idē qz fiat. Si vero ad finē con-
lusionis tūc valet tm̄ sicut. verū est.

Secunda pars missae di- citur instructio.

Occurrat in prima parte de populi p̄pa-
ratōe. nūc erit dicendū i hac p̄te
secūda de ip̄i populi instructōe
q̄ incipit ab epla in q̄ populus docet de
dei mādatīs. Et diuidit in sex. Primo
in misteriale informatōe. de q̄ in epla
Sc̄ta in penitentialē operationē. de qua
agit in grad. Tercio in salutarē lamēta-
tionē. et h̄ in tractu Quarto in exultatio-
nē spirituale. et h̄c exp̄mit alla. Quin-
to in principale instructōe. de q̄ in euā-
gelio. Sexto in speciale fidei instructōe.
de qua agit in simbolo. *Rō p̄missor. fm*
1 Innocen. est. qz epla designat p̄cursoris
officiū. q̄ xpm p̄dicando et mortēdo p̄ue-
2 nit. Gradale ip̄ius penitentiā fcat. quā
3 fecit et alios docuit. Alla fcat gaudium
4 qd̄ post pactā p̄nitiam p̄cedit. Post iohā-
5 nis p̄dicationē sequit̄ xpi p̄dicatio in eu-
angelio. et ip̄ius fides cōtinetur clarius
in simbolo.

De epistola.

Oratione finita dicitur epistola. q̄ signifi-
cat doctrinā ap̄loz. vel fcat doctrinā p̄-
cursoris dñi. Et elegāter illā p̄cedit orō
qz Luc̄ x. dicit. Rogate dñm messis vt
mittat oparios in messem suā. Epla dicitur
ab epl̄i. supra. et stolō missio. q̄ si supra
missio vel supraerogatio. sup̄ legē et euā-
gelii. qz epl̄e sunt declaratiōes eoz q̄ dis-
cuntur in euangelij et lege. Epistola p̄-
cedit euangelii sicut lex euangelii. et iohannes
xpm. Cantat autē in medio cho-
ri. significat xpm in medio doctor. Ad
orientē. qz lex et p̄phetia ad christū sūt or-
dinata. Vel qz populus amplioris indi-
get intelligentie lumine Sacerdos tacet
sub diacono epistolā legente. qz xps tacuit
it. iohanni p̄dicante. Legēs eam nō reci-
pit benedictionē. qz iohannes p̄dicauit
solo deo inspirante nō publice eum m̄-
tente. Epistola nūc legit̄ ex quinque li-
bris moisi. qz in eis tēporalia p̄mittunt.
Et in signū huius p̄phetia p̄quā signat
sinagoga: terminatur voce desera. In
novo testamento p̄mittuntur spiritualia
ideo lectōnes eius finiunt in acuto cum
exultatione vocis. per qd̄ designat status
ecclesie militantis. Tropologicē epi-
stola notat veteris legis obseruationē et
euangelii noue legis p̄dicationē.

De gradali.

Post epistolā sequitur gradale: qd̄ ali-
noīe dicit̄ responsoriū: vt notet nos h̄-
debere respōdere opere: que legunt̄ in le-
ctione. Dicit̄ gradale. qz in gradibus so-
lebat decantari. Et ad designandū qz ve-
rus penitēs: ascensionē in corde dispo-
nere debet et ire de virtute in virtutem.
quasi p̄ gradus quosdā donec videat de-
us deoz in syon. qz gradale spectat ad op̄-
pera vite actiue. In diebus paschalib. non
dicit̄. qz dies iste statū designat celestis
patrie. vbi nō est fletus et penitentiā. sed
gaudiū et leticia. Habet versum. qz nūc

lus veram facile penitentia. nisi plene ad
deū cōuertatur. Vocat responsoriū. qz p
opa debemus rāderi lectōi et p̄dicationi
Sessio sacerdotis infra grad. eplam r al
leluta sc̄at fessione xpi p̄ tridui in medio
doctorum.

De tractu.

Temporibz luctu deputatis adiungit
tractus q̄ cōpetit ex hoc. qz tm̄ est pon
dus peccati. qz vix cū violētia tracti p̄tra
himur ad bonū. Ideo dicit sp̄sa. trabe
me post te q̄d sit operibz p̄nie. Tractus
sc̄at lamentū p̄nie; et rep̄ntat captiuita
tē babilonicā r p̄ntis vite miserā. Sul
tenote multos designat labores. Plures
habet versus. qz p̄ multa oportet hoīem
ad p̄niam trahi ante q̄ peccatū destrua
tur. Oportet em̄ suspēdi ab actu et volū
tate peccādi radices excidere. p̄suetudī
nes peccati delere.

De alleluia.

Diximus supra qz p̄fectus virtutis q̄ in
gradali signat. sicut ex p̄te difficultatis
p̄nie habet luctū. ita ex p̄te gustus dul
cedinis virtutis habet iubilū. Et iō tpe
iocūditatis alleluia cantat. q̄d sc̄at sp̄itū
tiale exultationē. Vel significat futurū
gaudiū q̄d penitētibz p̄mittit. qz scriptū
est. Beati q̄ lugēt qm̄ ip̄i p̄solabunt. Al
leluia est cāticū leticie. et laus ineffabilis
signans affectū inexplicabile r nulli cō
gnitū mortali. Versus addit. qz opa lau
di debēt cōiungi. Alleluia repetit. qz in
celo duplex scola sperat. aie r corpis. Te
pore vero pascale duplicat. duplicē sc̄at
resurrectionē capitis r membroy. Allelu
ia interpretat laudate d̄m. vel laudatio
d̄ni. Augusti. dicit. alle. i. salua. lu. me. ia
d̄ne. Hieronymus. alle. i. laudes. lu. dica
mus. ia. d̄no. Grego. alle pater. lu. filius.
ia sp̄itū sanctus. Item sic. Al id est
altissimus. le. leuatur. lu. lugebat aposto
li. ia surrexit dominus. Quia vel loco

elus sequētia. significat gaudiū vite eter
ne. Inexplicabile. Sequentiā chozi alteri
natim iubilāt. significat qz iubilus eter
nus et ineffabilis erit cōmunis homini
bus et angelis. Vel vt notet p̄cordiā cha
ritatis nos habere.

De euangelio sancto

Euangeliū sonat bonum nunctū factū
per christum qui cepit facere et docere.
Ipm̄ est p̄ncipalis christi instructio.
et sunt ip̄ius dulcia verba. quibus nos
docuit. Diaconus librū accipit de altari
id est christo. petit benedictionē in signū
qz nullus debet p̄dicare nisi missus. Duo
ceroferrarij precedunt. qz predicatorēs des
bent habere noticiā vtriusqz testamenti
Unus cercus iohannē significat bap̄tis
tā. Thurificatio notat deuotionē quā
debemus habere in euangelio et oratio
ne. P̄mittens saluat populū. vt ip̄m
reddat attentū dicens. Dominus vobis
sc̄um. Legitur autē cōtra aquilonē. id est
cōtra diabolu et infideles. Vel quia per
ip̄m peccatores vocantur ad penitentia
de terrenis ad celestia. Legitur in latere
sinistro. quia iudet verba vite respuerūt.
Idco cōuertitur ad gentes per sinistra si
gnatas. Item legitur in loco eminentio
ri. quia euangelio credentibus celestia p̄
mittuntur. Et in signū qz ip̄m sine eru
bescentia est predicandū. Dicitur alte.
qz om̄nes alias excellit doctrinas. qz sunt
verba a christo prolata. Ad euangelium
stamus quasi pugnare parati pro euang
gelio et fide christi. Audis stamus cap
tibus. quia nuda nobis pronunciat ves
ritas. Et in signum qz mens nostra des
bet esse intenta et voluntaria ad audien
dum dei verba. Digtis tribus nos si
gnamus: qui sanctam trinitatē signi
ficant. Legens igitur euangeliū vel au
diens signat frontē os et pectus. Fron
tem quidē. quia ibi est sedes verecundie
a iij

7 et glorie. vt significet se nō erubescere cui
 angelū et xpm. Os qz xpm cōfitemur.
 13 Pectus. qz xpm credimus. Stamus vt
 mens in celū dirigitur: et q̄si euangeliū
 14 secuturi. Signat librum quasi dicat hic
 15 est liber crucifixi quē predicō. Oscula-
 tur euangeliū tāq̄ pectus dñi. Signat
 16 os et pectus. qz de xpo sp nra debet esse
 locutio et cogitatio. Diacon⁹ dalmaticā
 17 induit q̄ castitatē significat. Ample ipi⁹
 manice: largitatē designat. Scolā in s̄
 nistra portat versus dextrā. qz ascēdem⁹
 a sinistra p̄p̄tis misericordiam ad dextrā cele-
 18 stis glorie. Lecto euangeliō offert illud
 osculandū p̄s bytero. vt ostēdat oīa bona
 ad deū esse referēda. P̄el byter illud oscu-
 latur cū diacono vt dicat illud. Consen-
 tio legi dei s̄m interiorē hoīem. Et in h̄
 est finita euangeliū sancti lectio. q̄ nobis
 est salus et p̄tectio.

De simbolo fidei.

Post euangeliū sequit credo. i. fides
 salutaris cōfessio. Et ideo clamat tā in-
 struct⁹ popul⁹ q̄ corde credit. sed p̄s by-
 ter illud incipit. vt ostēdat q̄ fides est do-
 nū dei: a q̄ cūcta bona p̄cedūt. Vel qz a
 xpo fides reuelat: et ab ipso ad populū di-
 rimit. Chorus statim cōcinit vt ostēdat
 q̄ tā oēs fidē operant quā p̄ dilectionē re-
 ceperunt. Dicit̄ alte vt ab oibus discat.
 Dicit̄ autē symbolū a s̄n. i. simul. et bole-
 snia q̄si plurimoz sentētia.

3. Tercia pars misse di- citur Oblatio.

Post q̄ dictū est de his q̄ p̄tinet
 ad populi illuminationē. nūc cō-
 sequēter videndū est de terciā p̄-
 te q̄ dicit̄ oblatio. Et habet sub se quin-
 qz. Nā primo p̄mittit̄ populi offerentis
 erulatio. in offertorio. Secundo sequit̄
 sacerdotis p̄paratio. Tercio pontif orōis
 interpellatio. in secreta et orationibus.
 Quarto subiungit̄ laudis excitatio. in p̄-
 fatione. Quinto addit̄ hymni diuini de

cantatio. cū dicit. Sanctus sanct⁹ san-
 ct⁹. Ordo est pueniēs vt post p̄dicatio-
 nes fides seq̄t in corde. laus i ore. fruct⁹ i ope
 Nā p̄dicatio est in euāgelio. fides i sim-
 bolo. laus et honorificētia in offertorio:
 fructus in sacrificio. Ergo merito dicen-
 dum est de ipso offertorio.

De offertorio.

Quum autē nulla oblatio accepta sit
 deo: nisi deus sit cū offerēte p̄ gratiā. er-
 go sacerdos p̄mittit offertorio dicit̄. Do-
 minus sit vobiscū sup. ad offerendoz ob-
 lationē. Salutaūt primo ante collectā
 populū ad p̄solandū. quo aduocatus est
 dñs. optās vt dñs sit cū eo ad eius desi-
 derij expletionē. Secūdo ante euāgelii
 vt dñs sit cū eo ad instructōis p̄fectionē
 Tunc eū salutat vt cū eo sit deus ad of-
 ferendoz receptionē. q̄si dicat. Dñs vo-
 biscū sit. vt in sacrificiū deo offeramini.
 vt circa sapore oblatōis afficiamini vt ob-
 oblato sacrificio incorporemini.

Cui respondet a p̄lo. Et cū spū tuo. q̄
 tinus hoc sacrificiū in spū offerat. De-
 inde sequit offertoriū. cui p̄mittit̄ verbū
 ad orationē exhortatoriū dicit̄. Orem⁹
 sed nō statim subiūgit orationē. ad innu-
 endū q̄ pura orō exigit̄ ad hoc vt mune-
 ra et dona nostra deo offerant placabilia
 Dicit̄ oremus. quaten⁹ fidē in simbolo
 firmiter teneam⁹: et ope impleam⁹. Et
 vt ad diuina mysteria deuote accedam⁹
 Sc̄ra cogitatio meditatio et informatio
 q̄ habuim⁹ in euāgelio. vocali p̄fessione
 quā fecim⁹ in simbolo. Reali exhibitio:
 quā p̄tendim⁹ in offertorio. Offertoriū
 fecit̄ erulatoz et leticiā offerentiū. Et iō
 solēnter cantat̄. ad significandū q̄ ea q̄
 deo sunt offerēda: offerri dñt cū mētis le-
 ticia. qz hilare datore diligit de⁹. Sunt
 autē deo tria offerēda. Primo ipse p̄sone.
 Sc̄do necessaria sacrificio. s. vinū et pan-
 nis. Tercio sacerdoti manualis oblatio
 Offerre fecit̄ se fidei et orōni. sacerdotis
 cōsentire